

18.02.2025

Językoznawstwo

Cnoty główne w dyskusjach publicznych

Autor/Redaktor: Monika Katarzyna Kaczor

Wydawnictwo: Uniwersytet Zielonogórski

ISBN: 978-83-7842-560-1

Autorka stawia pytanie, o jakich cnotach mówią użytkownicy języka, kiedy dyskutują na temat moralności społecznej.

„Trzeba zaznaczyć, że w dyskusjach słowo cnota prawie wcale nie występuje lub jest świadomie unikane przez biorących udział w debatach. Można również przypuszczać, że dyskutujący wiedzą, o czym mówią, gdy w swoich wypowiedziach nawiązują do trwałych sprawności moralnych osób, dobrych nawyków, których obecność lub potrzebę zauważają w przestrzeni społecznej. (...) Cnoty główne w dyskusjach publicznych zrodziły się z refleksji i baczego śledzenia dyskusji publicznych, w których bierze się pod uwagę respektowanie lub pomijanie umiejętności, nawyku i dyspozycji do rozumnego czynienia dobra. W książce przywołuję programy telewizyjne, artykuły prasowe. Staram się nie oceniać ich, lecz jedynie za ich pomocą ukazuję dylematy, zalety moralne lub ich brak w dyskusjach, które mają charakter publiczny”.

(fragment wstępu)

„Paul Valéry, niezwykle wrażliwy obserwator swoich czasów i dokonujących się przemian, pisał sto lat temu, że słowo „cnota” pojawia się jeszcze w kabaretach i w operetkach, gdzie jest uparcie ośmieszane, co oznaczało dla niego, że utraciło swoją podstawową wymowę etyczną i formacyjną. Autorka zaprezentowanej pracy dowodzi, że można na poważnie potraktować cnotę i zająć się analizą, w jaki sposób i w jakiej mierze należy ona do dzisiejszego języka i jak kształtuje się świadomość, która ją uwzględnia. Chodzi w tym przypadku o cnoty nazywane za starożytnymi „kardynalnymi”, czyli „głównymi”, ponieważ stanowią one filar życia etycznego ujmowanego zarówno w perspektywie indywidualnej, jak i społecznej. Okazuje się [...], że o cnotach najpierw się mówi, a następnie – że mówi się rozmaicie, lepiej lub gorzej, nie zawsze zdając sobie sprawę z wagi zagadnienia. Można jednak wysnuć wniosek ogólny, że „dziedzictwo cnoty”, jak określił to zjawisko A. MacIntyre, jest rzeczywistością żywą oraz bardziej lub mniej wyraźnie występuje jakaś potrzeba ożywienia tego dziedzictwa.

W zakresie podjętej pracy Autorka na podstawie przeprowadzonych wnikliwych analiz współczesnych wypowiedzi na temat cnót kardynalnych potwierdza taki kierunek formowania się zjawiska kulturowego dotyczącego cnót w życiu społecznym. Czy poziom prowadzonej debaty i zakres uwzględniania cnót kardynalnych w życiu społecznym jest wystarczający? – na takie pytanie będzie musiał odpowiedzieć sobie Czytelnik. Autorka dyskretnie podpowiada, w jakim kierunku mogłaby pójść odpowiedź, ale jej nie narzuca. Jest to dużą zaletą przedstawionej rozprawy!”

(fragment recenzji ks. prof. dra hab. Janusza Królikowskiego)

Spis treści

Wstęp, s. 7

Cnota. Kilka słów na temat cnoty (na postawie dyskusji publicznych), s. 9

Wiara. Cnota wiary jako spór o uniwersalia (na przykładzie dyskusji publicznych), s. 27

Nadzieja. Czym dla użytkowników języka jest cnota nadziei (na przykładzie dyskusji o pandemii)?, s. 45

Miłość. O ileż ważniejszy jest człowiek niż... Czy cnota miłości jest społecznym przymusem? (na podstawie dyskusji o świadczeniach wspierających dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów), s. 61

Roztropność. „Uznanie dla tego, co się mówi, pożytek z tego, co się słyszy”. Roztropność w świetle etyki komunikacji (na podstawie współczesnych dyskusji publicznych), s. 79

Sprawiedliwość. „Cnota sprawiedliwości jest niezbędnym fundamentem społeczeństwa i to stanowi jedyne jej uzasadnienie”. Aktualność obrazu cnoty sprawiedliwości i jej wyrazistości (na przykładzie dyskusji wokół protestów rolników), s. 99

Umiarkowanie. Cnota umiarkowania, czyli „dojrzała spontaniczność” (na podstawie współczesnych dyskusji publicznych dotyczących kryzysu uchodźczego), s. 115

Męstwo. Męstwo jako sprawność moralna (na przykładzie współczesnych przekazów medialnych), 131

Negacja wad moralnych. Językowe środki wyrażania negacji wad moralnych jako forma perswazji (na podstawie współczesnych dyskusji publicznych), s. 147

Etyka cnót moralnych. Etyka cnót moralnych czy etyka zawodu zaufania publicznego? Tendencje w myśleniu o etosie w dyskusjach publicznych, s. 161

Zakończenie, s. 177

Bibliografia, s. 181

Indeks pojęć, s. 191

Rok publikacji: 2025

Strony: 196

Słowa kluczowe: etyka, debata, język, cnoty teologalne, dyskusja publiczna, cnoty główne